

ชื่อโครงการ: โครงการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้าง
ชื่อหัวหน้าโครงการ: นายชัยพันธ์ ประชาสะวัต

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้างเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้กรอบมโนทัศน์ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ พลวัตของการจัดการทรัพยากรทรัพยากรของชุมชน 3 แนวทางด้วยกัน คือ 1.) ความเป็นชุมชน , 2.) มโนทัศน์ว่าด้วยเรื่องสิทธิ, และ 3.) มโนทัศน์ว่าด้วยการจัดการลุ่มน้ำโดยองค์กรชุมชน โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้าง ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

การรวมตัวและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการฯ นั้น เป็นการรวมตัวกันของชุมชนหมู่บ้านในระดับลุ่มน้ำในลักษณะที่ก้าวข้ามเขตแดนทางชาติพันธุ์และสถานภาพทางสังคม-เศรษฐกิจ คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยกลุ่มตัวแทนจากกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรกลุ่มต่างๆ ในลุ่มน้ำแม่ตาช้าง โดยมีตัวแทนทั้งจากกลุ่มตอนต้นน้ำ, กลุ่มตอนกลางน้ำ, กลุ่มตอนปลายน้ำ, และกลุ่มสถานประกอบการ

จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านได้ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสินร่วมของระบบเหมืองฝาย ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำ โดยต้องการให้ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ จากที่เคยเป็นสาธารณสมบัติและเป็นทรัพยากรที่เปิดเสรี ให้กลายเป็นทรัพยากรสินร่วมของชุมชน ที่เน้นหลักการแบ่งปันและเป็นธรรม

นอกจากนั้น ในกิจกรรมบางกิจกรรม คณะกรรมการฯ ได้มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ท้องถิ่น โดยเฉพาะทางด้านพิธีกรรม เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมด้วย ซึ่งนับเป็นการผลิตซ้ำของคติท้องถิ่นและเป็นการสร้างวาทกรรมขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้สาธารณชนรับทราบถึงการจัดการทรัพยากรตามจารีตประเพณีของชุมชน

สำหรับการเปิดโอกาสให้กลุ่มสถานประกอบการส่งตัวแทนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการฯ นั้น นับว่าเป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับองค์กรชุมชนท้องถิ่น ในการเปิดประเด็นเจรจากันในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำกับกลุ่มสถานประกอบการ โดย

การใช้กระบวนการร่างกติกาการใช้น้ำร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ใช้ประโยชน์ในลุ่มน้ำเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือ

นอกจากนั้น การกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำทางกายภาพเพื่อการบริหารจัดการควรจัดแบ่งตามขอบเขตของลุ่มน้ำสาขาลำดับที่สองของลุ่มน้ำหลัก คือ ปิง วัง ยม น่าน กก และอิง และการพิจารณาตัวแทนที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการกำกับดูแลควรเป็นตัวแทนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่จริง

Project Title: Mae Ta Chang Rehabilitation Study Project

Project Leader: Mr. Chaipant Prabhasavat

Abstract

Mae Ta Chang Rehabilitation Study Project is a participatory action research and uses 3 sociological and anthropological concepts for understanding and analyzing the dynamic of resource management of local community. There are 1.) community concept, 2.) concept of rights, and 3.) watershed management of local community. The main objectives of the project is to empower local organization for natural management, especially water resource, in Mae Ta Chang watershed, Chiang Mai Province by supporting the activities of Mae Ta Chang Rehabilitation Study Committee.

The formation of the Mae Ta Chang Committee is an assembly of village communities in watershed level which go beyond ethnic and socio-economic boundary. The committee comprises the representatives of and user groups in Mae Ta Chang Watershed; head of watershed user group, middle of watershed user group, tail of watershed user group, and enterprise group

The results of the project are that the villagers apply the local concept of common property of local irrigation organization for water management in watershed level. They would like to change the concept of water resource from being public property and open access to being common property which using principle of sharing and equity.

Moreover, in some activities, the committee applies local knowledge, especially ritual knowledge, to be part of activity. This is the reproduction of local norm and re-discourse of traditional resource management of local community for the public.

Opening the proportion of committee for enterprise group is to open social sphere for local organization talking and sharing about resource management with enterprise group by using the process of resource utilization regulation drafting among user groups as an instrument of co-operative creation.

Moreover, the demarcation of physical watershed for administrative propose would demarcate the second tributary watershed of the main watershed; Ping, Wang, Yom. Nan, Kok, and Ing. And the representatives, whom will be the committee, would come from the real user group.